

Sociale en economische historici anno 2027

Uit de academie, in de wereld!

Jelten Baguet

TSEG 15 (2-3): 97-112

DOI: 10.18352/TSEG.1024

Abstract

An increasing number of social and economic historians is convinced that they need to step out of their ivory tower and should engage in on-going public debates related to their domains of expertise. Many of the twenty- and thirtysomething researchers are certainly willing to do so, although they currently lack the tools to let their voices be heard in civil society or by policy-makers and businessmen. In this essay, I propose four strategic changes that will strengthen the visibility of Dutch and Flemish social and economic historians as well as their impact on public and private policy-making, namely (1) a diversification of our too narrowly focussed communication strategy, (2) the introduction of 'duo-jobs' which allow combining academic work with a career outside academia, (3) an increased cooperation with the business world and (4) the creation of a Centre of Expertise that builds bridges between academic and non-academic partners.

Inleiding: Nog niet zo lang geleden (maar 't lijkt een ver verleden)

Nog niet zo lang geleden, tien jaar terug om precies te zijn, verscheen in het *TSEG* een discussiedossier over de toekomst van ons vakgebied. Kort voordien organiseerde het IISG samen met het N.W. Posthumus Instituut een bijeenkomst omtrent het thema *Economische en sociale geschiedenis voor de eenentwintigste eeuw*. De bedoeling van de discussienamiddag en de bijdragen in *TSEG* was om (jonge) historici aan te moedigen om hun visie te formuleren op de richting waarin het vakgebied op dat moment uitging (of de richting waarin de sociaaleconomische geschiede-

nis volgens hen zou moeten evolueren). Uit diverse inzendingen weerhield de jury destijds twee essays. Het eerste was van de hand van Ewout Frankema en Jan-Pieter Smits, de tweede bijdrage was afkomstig van Jeroen Touwen. Frankema en Smits argumenteerden in hun essay dat 'het economisch onderzoek in Nederland en Vlaanderen er gebaat bij is om de deuren naar historische en sociaal-wetenschappelijke disciplines open te zetten'.¹ Touwen stelde in zijn bijdrage dat de economische historici zich best niet te veel op sleeptouw laten nemen door de economen en hun (voor velen onbegrijpelijke) econometrische modellen. Als alternatief pleitte hij voor een economische geschiedenis die zich 'verrijkt met inzichten en concepten uit de sociale wetenschappen'.²

Toch lijken die tien jaar een ver verleden, zeker in vergelijking met de essays die op de TSEG-studiedag, *De horizon en verder*, op 10 november 2017 (IISG, Amsterdam) werden voorgesteld. De deelnemers kregen dezelfde vraag voorgeschoteld als in 2007, namelijk: Waar gaat het heen met de sociaaleconomische geschiedenis en/of in welke richting zou het vakgebied moeten evolueren? Wat opviel in vergelijking met de editie van tien jaar terug, was dat de huidige generatie jonge historici zeer bekommerd is om de rol die ons vakgebied moet (of zou moeten) spelen in het maatschappelijk veld. Uit het gros van de presentaties – en de essays, zoals u in dit nummer zal kunnen lezen – blijkt de wil van de huidige generatie onderzoekers om de sociaaleconomische geschiedenis beter in te bedden in de samenleving. In de bijdragen van Frankema & Smits en Touwen was deze bekommernis veel minder groot of zelfs onbestaande. Jan-Luiten van Zanden schreef daarover dat de generatie van 2007 en hun voorgangers 'kansen gemist hebben om onze expertise aan de mens te brengen'.³

Vandaag wil de jonge generatie sociaaleconomische historici bruggen bouwen tussen academie en maatschappij, al hebben we niet altijd de nodige tools om dat te verwezenlijken. Vertrekkend uit deze vaststelling, lanceerde ik mijn presentatie en in onderhavig essay een aantal praktische voorstellen om onze stem ook buiten de academie te laten weerklinken. Sommige ideeën zijn radicaler dan anderen, daar ben ik mij van bewust. Maar soms vraagt het radicalisme om tot kleine veranderingen te komen ...

1 E. Frankema en J.-P. Smits, 'De rol van cultuur en sociale cohesie in de economische geschiedenis', *TSEG* 5:2 (2008) 93-116, 95.

2 J. Touwen, 'Voortbouwen op Braudel of Fogel? Een pleidooi voor interdisciplinaire economische geschiedenis in Nederland en Vlaanderen', *TSEG* 5:2 (2008) 117-137, 135.

3 J.L. van Zanden, 'Economische en sociale geschiedenis voor de eenentwintigste eeuw', *TSEG* 5:2 (2008) 87-93, 91.

Een sterkere verankering in het maatschappelijk veld

Hoewel een groot deel van de jonge pre- en postdocs gelooft in de meerwaarde van een sociaaleconomische geschiedenis die sterk is ingebed in het maatschappelijk veld, zijn vele collega's daar nog (steeds) niet van overtuigd. Dat bleek nogmaals tijdens de *Urban History Conference 2016* in Helsinki, waar de *keynote* van de Utrechtse professor Maarten Prak heel wat stof deed opwaaien. In zijn lezing pleitte hij voor de totstandkoming van een 'stadshistorische agenda', die naar analogie met de 'meer succesvolle' sociaaleconomische geschiedenis focust op thema's die samenleving en beleidsmakers aanbelangen. Projectaanvragen met een maatschappelijke meerwaarde zouden, volgens Prak, immers meer kans maken op financiering.⁴

Maatschappelijke meerwaarde, daarmee vielen direct de twee woorden die de anders relatief goed samenwerkende gemeenschap van sociaaleconomische historici hopeloos verdelen. In grote lijnen valt de onderzoeksgemeenschap bij het zien of horen van deze woorden uiteen in twee kampen. Enerzijds is er de school die voorstander is van meer maatschappijgericht en toegepast historisch onderzoek. Anderzijds blijft een aanzienlijk deel van de historici hameren op het belang van fundamenteel onderzoek om zowel verleden als heden te kunnen verklaren. Dit blijkt onder meer uit de reactie van een aantal onderzoekers op de oproep van Prak, die ze nogal 'gechargeerd'⁵ vonden.

De debatten die Vlaamse en Nederlandse onderzoekers voeren over de toekomst van onze discipline vinden niet plaats in een vacuüm. Op de internationale bühne prediken diverse historici reeds enige tijd dat geschiedenis een meer publiek karakter moet krijgen. Veruit de meest spraakmakende oproep hiertoe kwam van Jo Guldi en David Armitage in hun boek *The history manifesto* (2014). De auteurs braken hierin een lans voor geschiedenis als 'a critical human science with a public mission'⁶ en het aanwenden van historische inzichten om de toekomst vorm te geven. 'Looking to the past to shape the future' moet, aldus de auteurs, onze leidraad zijn.⁷ Door een ivoeren-toreen-mentaliteit en een te grote specialisatie slagen historici daar, volgens Guldi en Armitage,

4 I. Van Damme, A. Bardyn, B. Blondé, H. Deneweth en P. Stabel, 'Schetsen uit Finland. De "herinterpretatie" van de stad op het dertiende Internationaal Congres van de European Association for Urban History in Helsinki', *Stadsgeschiedenis* 11:2 (2006) 193-211, 201.

5 Ibidem, 201.

6 J. Guldi en D. Armitage, *The history manifesto* (Cambridge 2014) 123.

7 Ibidem, 124.

te weinig in. Met hun uitspraken kregen de auteurs echter heel wat tegenkanting. Zo stelden Deborah Cohen en Peter Mandler in een stevige kritiek op *The history manifesto* dat historici zich allesbehalve verschanzen in hun academische bolwerken en via, onder andere, het onderwijs, de media en de musea waarin ze tewerkgesteld zijn een steeds groter en meer divers publiek bereiken.⁸

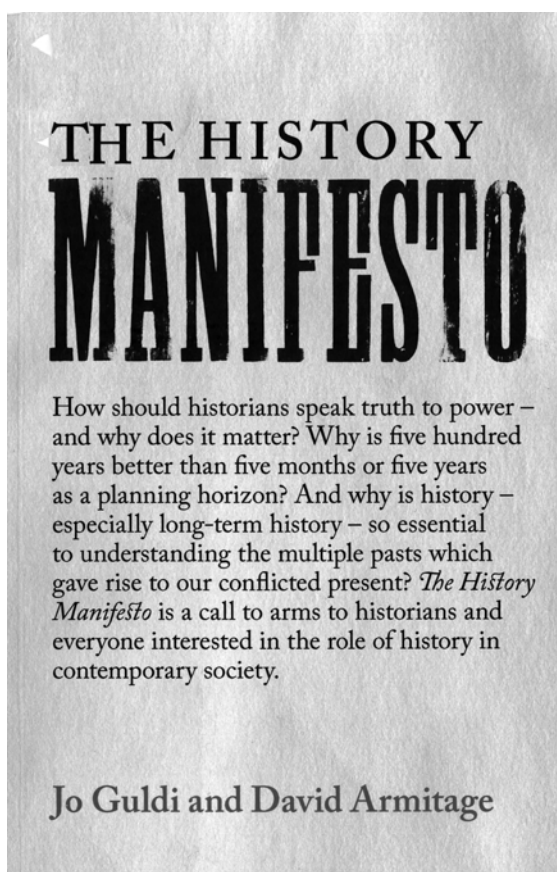
De beweringen van Cohen en Mandler ten spijt schitteren we als sociaaleconomische historici nog te vaak door afwezigheid in de diverse maatschappelijke debatten waarover we nochtans tonnen expertise in huis hebben. In menig koffielokaal discussieerden we vurig over de stroom ontheemde vluchtelingen die naar de Lage Landen afzakte, de groeiende kloof tussen de *haves* en *havenots* of de wijze waarop populistische partijen en politici het grote publiek een rad voor de ogen draaiden door zich als man of vrouw van het volk op te werpen. Wanneer deze thema's vroegen om duiding in de media of noopten tot beleidsanalyses en -voorstellen, lieten we ons telkens weer de kaas van het brood eten door een legertje aan migratiespecialisten (schijnbaar een nieuw beroep dat niet toevallig in volle vluchtelingen crisis ontstond),⁹ economen en politicologen. De geschiedkundige? Die zat waarschijnlijk nog te debatteren in de coffee corner van de vakgroep.

Onze afwezigheid in het maatschappelijk debat en onze nagenoeg onbestaande impact op de beleidsvormingsprocessen hebben we vooral aan onszelf te danken. Ten eerste zijn we er onvoldoende in geslaagd om een taal te ontwikkelen die men ook buiten de universiteit begrijpt. De focus van onze communicatie ligt te zwaar op de peer reviewed publicaties in wetenschappelijke tijdschriften die meer editors dan lezers tellen, dit terwijl we beleidsnota's, consultancy-opdrachten of publiekslezingen als communicatievormen niet of nauwelijks valoriseren. Ten tweede hechten we nog steeds te veel belang aan *l'histoire pour l'histoire* en redeneren we te weinig vanuit de maatschappelijke uitdagingen waarop onze samenleving de komende jaren een antwoord moet formuleren. Nochtans zit hier voor het sociaaleconomisch onderzoek heel wat

8 D. Cohen en P. Mandler, 'The history manifesto. A critique', *American Historical Review* 120 (2015) 530-542, aldaar 537.

9 Zie onder andere de interviews met 'migratiespecialisten' in <http://trends.knack.be/economie/beleid/migratiespecialist-klaus-zimmermann-wie-werkt-is-welkom/article-normal-675481.html>, laatst geraadpleegd op 07.02.2018 en <http://www.humo.be/humo-archief/361873/humoprak-met-migratiespecialist-paul-scheffer-je-moet-een-afweging-maken-tussen-de-noden-van-de-mensen-binnen-en-de-noden-van-de-mensen-buiten-je-grens> (laatst geraadpleegd op 07.02.2018).

Illustratie 1 The history manifesto by Jo Guldi and David Armitage.

potentieel: *jobs, growth and investment, justice and fundamental rights, migration en democratic change*, enkele van tien beleidsprioriteiten van de Europese Commissie voor de periode 2015-2019,¹⁰ sluiten immers naadloos aan bij de expertise van vele Vlaamse en Nederlandse sociaal-economische historici.

In dit essay wil ik de oproep om de publieke rol van de historicus te versterken niet opnieuw herhalen, evenmin wil ik me wagen aan voorspellingen over wat de *hot topics* van de toekomst zullen zijn – anderen hebben dit reeds geprobeerd.¹¹ Veeleer wil ik deze TSEG-prijsvraag aan-

¹⁰ De overige prioriteiten van de Commissie zijn: 'digital single market', 'energy union and climate', 'internal market', 'a deeper and fairer economic and monetary union', 'a balanced EU-US free trade agreement' en 'a strong global actor': https://ec.europa.eu/commission/priorities_en (laatst geraadpleegd op 07.02.2018).

¹¹ Zie de bijdragen naar aanleiding van het 60-jarig bestaan van de *Scandinavian Economic His-*

grijpen om een aantal voorstellen te formuleren waarmee we onze positie in het maatschappelijk veld structureel kunnen versterken en een impact kunnen hebben op de strategische beleidskeuzes van overheden en bedrijven.

De voorbije jaren zagen we in ons vakgebied een aantal inspirerende initiatieven van academici die bruggen bouwden naar de buitenwereld. Zo handelden diverse sessies op de Nederlandse historicidagen over de rol van de historica/us in de samenleving,¹² schreef Bas van Bavel mee aan een verslag aan de regering omtrent ongelijkheid in Nederland,¹³ trad Maïka de Keyzer in 2016 toe als kernlid van de progressieve Vlaamse denktank Minerva,¹⁴ verzamelde Tine de Moor 800 academici en niet-academici rond het thema van de *commons*,¹⁵ engageren diverse historici zich in het maatschappelijk debat via de aan te bevelen blog *De Ivoren Toren*,¹⁶ en is sinds kort een project lopende waarbij de bevolking actief betrokken wordt bij het reconstrueren van de financiële geschiedenis van Nederland.¹⁷ Deze waardevolle initiatieven hebben helaas nog al te vaak een *ad hoc* karakter. Ze vertrekken veelal uit een persoonlijk motivatie, vragen een aanzienlijke tijdsinvestering na de reguliere werkuren, genieten zelden een institutionele omkadering, worden geïsoleerd van elkaar opgezet, en zijn vaak gedragen door jonge doctoraatsstudenten of postdocs die, ondanks hun enthousiasme, op lange termijn hoogstwaarschijnlijk niet in de academische wereld kunnen blijven. Wanneer we de sociaaleconomische geschiedenis structureel willen inbedden in het maatschappelijk veld, moeten we het *ad hoc*

tory Review: G. Jones, M. van Leeuwen en S. Broadberry, 'The future of economic, business and social history', *Scandinavian Economic History Review* 60:3 (2012) 225-253.

12 Voor een overzicht van het inspirerende programma, zie: <https://historicidagen.sites.uu.nl/programma/> (laatst geraadpleegd op 07.02.2018).

13 M. Kremer e.a., *Hoe ongelijk is Nederland? Een verkenning van de ontwikkeling en gevolgen van economische ongelijkheid* (Den Haag, Amsterdam 2014).

14 Een overzicht van de kernleden is te vinden op <https://www.denktankminerva.be/kernleden/> (laatst geraadpleegd op 07.02.2018).

15 Het interview met De Moor in *NRC* is terug te vinden via <https://www.nrc.nl/nieuws/2017/07/10/en-weer-gaan-burgers-alles-zelf-doen-11726282-a1566114>, laatst geraadpleegd op 07.02.2018. De *practitioner's labs*, waarin 'practitioners' van collectieven en academici elkaar ontmoeten, illustreren dat academie en maatschappij geen tegenpolen hoeven te zijn, maar elkaar weten te versterken: zie voor een overzicht <https://www.iasc2017.org/practitioners-labs/> (laatst geraadpleegd op 07.02.2018).

16 Voor een overzicht van de bloggers, zie: <http://www.ivorentoren.be/over-ons/> (laatst geraadpleegd op 07.02.2018).

17 In het kader van dit project vond op 8.10.2017 aan de Universiteit Utrecht een publieksdag plaats. Er komt tevens een televisieserie, genaamd 'Kasboekje van Nederland'.

Illustratie 2 Sociaal en economische historici hebben tonnen expertise in huis over diverse actuele thema's, waaronder de groeiende welstandsverschillen, de vluchtelingencrisis en de opmars van populistische partijen. Helaas slagen we er niet in om met onze kennis te wegen op de beleidsvorming (bron: © Matt Collamer, Unsplash.com, uit de serie Seeking Human Kindness by Reading Harbor (ed.)).

karakter van deze waardevolle initiatieven overstijgen. Ik meen dat we dit kunnen doen door de vier voorstellen te implementeren die ik in dit essay kort toelicht, namelijk (a) een diversifiëring van onze communicatiestrategie, (b) de gedeeltelijke introductie van duo-jobs, (c) een verbeterde samenwerking met het bedrijfsleven en (d) de oprichting van een expertisecentrum dat bruggen bouwt tussen historici en partners van buiten de universiteit.

Door middel van deze hervormingen zullen we niet enkel onze maatschappelijke inbedding versterken, maar ook gehoor geven aan de oproep van de universitaire en nationale overheden om onze academische knowhow meer ten dienste te stellen van de samenleving. Dit wil echter niet zeggen dat we het fundamenteel onderzoek volledig moeten inruilen voor een meer toegepaste onderzoeksagenda die volledig bepaald is door de maatschappelijke verwachtingen, integendeel. Een gezonde discipline streeft mijns inziens immers naar een evenwichtige mix tussen beide. Zo is fundamenteel onderzoek van onschatbaar belang omdat ze de contexten blootlegt waarin we verleden en heden kunnen interpreteren. Dankzij dergelijk onderzoek hebben we vandaag een relatief goed inzicht in bijvoorbeeld de ontwikkeling van de moderne staat dankzij het *European Science Foundation*-project *The Origins of*

the Modern State.¹⁸ Meer toegepast onderzoek dat vertrekt uit de noden van de hedendaagse samenleving heeft dan weer als meerwaarde dat ze een brugfunctie heeft met de *civil society*. Enkel focussen op fundamenteel onderzoek of louter vanuit een maatschappelijk perspectief aan onderzoek doen zou een aanzienlijke verarming van ons vakgebied betekenen. Daarom schaar ik me noch achter de dictatuur van het door de maatschappij gedicteerd onderzoek, noch achter haar tegenpool, namelijk het zich volledig onttrekken uit de samenleving. Met onderstaande voorstellen streef ik naar een midden tussen deze twee uitersten.

Voorstel 1: Diversifieer de communicatiestrategie

Sociaaleconomische historici bezitten knowhow omtrent heel wat van de huidige maatschappelijke *hot topics*. Ik denk hierbij aan de vele lopende en afgeronde onderzoeken waarin we migratie, financiële markten, handel, globalisering, sociale ongelijkheid, politieke participatie, machtsverwerving, economische instituties, de koloniale erfenis, stadsontwikkeling, genderrelaties en sociale mobiliteit in historisch perspectief analyseerden.¹⁹ De inzichten uit deze en andere projecten zijn potentieel inzetbaar om antwoorden te formuleren op onder meer de migratiecrisis, het ongelijkheidsvraagstuk, gentrificatie in de grootstedelijke context, het toenemend populisme in de politiek, of de omgang met ons geladen koloniaal verleden. Desalniettemin sijpelen deze waardevolle analyses niet door naar de context waar men enig inzicht over historische ontwikkelingen en historische mechanismen kan gebruiken, namelijk de politieke en economische kringen.

De conclusies uit het Vlaams-Nederlands sociaaleconomisch historisch onderzoek vinden volgens mij nog te weinig gehoor buiten de universiteit omdat we onvoldoende buiten de academie durven communiceren. We hebben een taal ontwikkeld die voor onze peers verstaanbaar is, maar waarmee we buiten de lezers van de peer reviewed tijdschriften of toehoorders van academische lezingen amper publiek bereiken. Een concept zoals *social memory*, om er maar één te noemen, doet bij histo-

¹⁸ Tussen 1995 en 2000 verschenen in het kader van dit onderzoeksproject maar liefst zeven publicaties omtrent diverse facetten van het staatsvormingsproces in Europa. Wim Blockmans en Jean-Philippe Genet coördineerden dit ESF-project.

¹⁹ Voor een overzicht van de thema's waarop de Vlaamse en Nederlandse sociaaleconomische historici zich profileren, zie <http://www.ru.nl/posthumus/research-networks/> (laatst geraadpleegd op 07.02.2018).

rici wel een belletje rinkelen, al horen buitenstaanders het veeleer donderen in Keulen wanneer ze op dit concept botsen. Het hoeft dan ook niet te verbazen dat men zelden of nooit beroep doet op een historica/us wanneer een complex sociaaleconomisch probleem enige duiding behoeft in de media of in de publieke sfeer.

Om onze plaats in het debat op te eisen, moeten we onze manier van communiceren grondig hertekenen. Naast de traditionele publicaties in wetenschappelijke tijdschriften, die in het huidige financieringsmodel om pragmatische redenen de kern van onze wetenschappelijke communicatie moeten blijven, is het de taak van promotoren en departementshoofden om jonge sociaaleconomische historici te prikkelen om hun resultaten meer buiten de universitaire context te berde te brengen. Presentaties aan beleidsmakers of bedrijfsleiders, het schrijven van beleidsadviezen, consultancy-opdrachten, columns, publiekslezing en podcasts²⁰ behoren hierbij tot de mogelijkheden. Deze communicatievormen moeten meer doorwegen in de evaluatie van de jonge onderzoekers en bij interne bevorderingen. Op korte termijn kan dit inderdaad leiden tot een terugval van de financiering voor onze onderzoekseenheden – minder peer reviewed publicaties impliceert immers minder financiële middelen voor het departement. De winst op lange termijn is echter voldoende groot om dit offer te maken: door ook buiten de traditionele academische kanalen te communiceren (a) zal de sociaaleconomische onderzoekseenheid waartoe de onderzoek(st)er behoort de nodige naamsbekendheid weten te verwerven buiten de academie, (b) krijgen onderzoekers en het vakgroepmanagement de mogelijkheid om ook buiten de universiteit een netwerk uit te bouwen en (c) kunnen vanuit deze contacten onderzoekssynergieën met externe partners tot stand komen.

Voorstel 2: Voer duo-jobs in

Vast benoemde professoren van de departementen sociaaleconomische geschiedenis besteden het gros van hun tijd aan onderzoek, wetenschappelijke congressen, administratie en onderwijs. Tijd om te polsen wat de noden zijn van beleidsmakers en ondernemers of om onder-

²⁰ 'Geheugenissen', de podcast van de Gentse vakgroep geschiedenis, is een prachtig voorbeeld van dergelijke publiekscommunicatie: <https://www.ugent.be/lw/geschiedenis/nl/actueel/nieuws/geheugenissen> (laatst geraadpleegd op 07.02.2018).

zoeksresultaten buiten de academie te communiceren, is er amper. De *Academische Muur* die de universiteit scheidt van de buitenwereld zorgt zo voor een *mismatch* tussen de maatschappelijke uitdagingen waar we voor staan en de kennis die sociaaleconomische historici in huis hebben. Om beide te linken, pleit ik voor de invoering van duo-jobs aan de departementen sociaaleconomische geschiedenis.

Het idee achter een duo-job is dat twee personeelsleden, die elk part-time werken, verantwoordelijk zijn voor één functie. Vertaald naar de universitaire context zou dit betekenen dat één voltijds professoraat wordt verdeeld onder twee personen. Elke duo-jobber geniet een deeltijdse aanstelling waarin zij/hij onderwijs- en onderzoekstaken vervult aan de universiteit. De rest van de tijd is zij/hij tewerkgesteld buiten de academische context. Deze niet-universitaire functie sluit uiteraard aan bij de expertise van de *academica/us* in kwestie. De combinatie van een academische carrière met een job buiten de universiteit is reeds ingeburgerd in grote delen van het academisch landschap: binnen de departementen fiscaliteit, economie, recht, medische wetenschappen en architectuur²¹ combineren *academici* hun universitaire aanstelling wel vaker met functies in bedrijven, bij overheden of als zelfstandigen.

Slechts enkele mogelijkheden voor sociaaleconomische historici zijn bijvoorbeeld een historisch demograaf die haar of zijn aanstelling aan de universiteit combineert met een job bij het Nationaal Instituut voor de Statistiek; een migratiehistorica/*us* die ook actief is als beleidsadviseur bij de dienst Vreemdelingenzaken of de Immigratie- en Naturalisatiedienst; een bedrijfshistorica/*us* die haar of zijn inzichten hanteert in het management van een onderneming.

Omgekeerd laat dit systeem ook toe om doctoraathouders in de sociaaleconomische geschiedenis die (top)functies bekleden buiten de universiteit – bijvoorbeeld in een bedrijf of bij een overheidsdienst – terug te halen naar de academische wereld en deeltijds te benoemen als prof aan een onderzoekseenheid sociaaleconomische geschiedenis. Op die manier brengen zij niet-academische expertise naar de universitaire context. Vanuit hun voeling met de sector waarin zij hoofdzakelijk tewerkgesteld zijn, kunnen ze daarenboven actief meewerken bij het uitwerken van nieuwe onderzoeksprojecten die vertrekken vanuit de maatschappelijke noden.

21 C. Bourgeois, 'Best practices op Sint-Lucas', in: D. Boutsen, *Good practices best practices. Highlighting the compound idea of education, creativity, research and practice* (Antwerpen 2012) 11-16, 12.

Voor de duidelijkheid: het mag nooit de bedoeling zijn dat we elke nieuwe vacature volgens het duo-jobmodel uitschrijven. Om de werking van onze departementen te blijven garanderen, is het van belang dat de overgrote meerderheid van de professoren een voltijdse aanstelling geniet. Bovendien mag de invoering van de duo-jobs geen excuus zijn om te besparen op het aantal voltijdse equivalenten binnen de onderzoeksgroep. De introductie van duo-jobs mag evenmin leiden tot situaties waarin men meerdere aanstellingen moet combineren om de eindjes aan elkaar te knopen. Tot slot mag de invoering van duo-jobs niet resulteren in een verhoging van de werklast. Om over de mentale en fysieke gezondheid van onze collega's te waken, mogen we geen toestanden tolereren waarbij men op papier bijvoorbeeld twee halftijdse functies combineert maar in de praktijk eindigt met werkweken van pakweg 60 uur – wie kan trouwens nog productief en creatief zijn na een dergelijke inspanning? Indien goed geïmplementeerd, ben ik ervan overtuigd dat duo-jobs voordelen bieden voor de vakgroepen die dit model invoeren. Door academici deeltijds het veld in te sturen en niet-academische (top)functionarissen aan te trekken voor deeltijdse professoraten aan de universiteit, zullen sociaaleconomische historici immers beter kunnen inspelen op de noden van beleidsmakers en ondernemers en zullen we er (nog beter) in slagen om projectaanvragen op te stellen die de nodige expertise genereren om diverse maatschappelijke uitdagingen mee te tackelen.

Voorstel 3: Zie het bedrijfsleven als een partner

Voor vele sociaaleconomische historici hebben bedrijfsleiders en ondernemers weinig tot niets gemeenschappelijk met de geschiedkundige. Niets is echter minder waar: in de bedrijfscontext is de vraag naar historische inzichten de afgelopen jaren immers sterk gestegen. Vooral binnen de *business and management studies* weerklinkt de roep naar historische perspectieven sinds 2010 steeds luider.²² Zo beseffen onderzoekers aan diverse *business schools* steeds meer dat historische archieven een 'critical and underutilized research resource'²³ zijn voor de

22 Diverse tijdschriften in dit vakgebied publiceerden in 2010, 2014 en 2016 special issues over het gebruik van geschiedenis. Voor een overzicht, zie: A. Perchard, N. MacKenzie, S. Decker en G. Favero, 'Clio in the business school. Historical approaches in strategy, international business and entrepreneurship', *Business History* 59:6 (2010) 905-927.

23 D. Forbes en D. Kirsch, 'The study of emerging industries. Recognizing and responding to some central problems', *Journal of Business Venturing* 26:5 (2011) 589-602, 589.

studie van ondernemerschap en dat het ‘understanding of historical embeddedness has remained limited in this body of work, which has constrained its potential to deepen our grasp of the social, cultural and socio-political nature of strategy making’.²⁴ Deze opvattingen sijn pelen langzaam maar zeker door naar de MBA-studenten. Hierdoor zal in afzienbare tijd een generatie ondernemers en bedrijfsleiders afzwaaien die historische inzichten naar waarde schatten.

Het is aan ons om in te spelen op deze markt. Vanuit ons sociaaleconomisch historisch onderzoek kunnen we immers de nodige expertise aanleveren om antwoorden te formuleren op de uitdagingen waar het zakenleven voor staat. Eén van die challenges is het continu veranderend regelgevend kader.²⁵ Met het vertrek van het Verenigd Koninkrijk uit de Europese Unie en de heronderhandeling van de handelsakkoorden met de EU is deze uitdaging er zeker niet kleiner op geworden. Cynisch genoeg is de Brexit-chaos dus goed nieuws voor sociaaleconomische historici: we hebben immers kennis in huis om advies te verlenen omtrent de veranderende institutionele kaders en handelswetgeving, de impact daarvan op het handelsklimaat in een bepaalde regio, en de reacties van ondernemers op deze veranderende spelregels. Diverse sociaaleconomische historici hebben namelijk expertise over hoe bedrijven werken en hoe veranderende omgevingsfactoren de bedrijfswerking beïnvloeden. Een voorbeeld hiervan is Keetie Sluytermans boek *Kerende kansen* over de wisselwerking tussen de strategie van ondernemers enerzijds en de veranderende economische, sociale en politieke omstandigheden anderzijds.²⁶

Om de vraag- en aanbodszijde met elkaar te verbinden, lijkt het noodzakelijk om een deel van onze onderzoeksprojecten (lees: een minderheid) te ontwerpen in samenspraak met ondernemers en bedrijfsleiders. Daarnaast moeten historici zich meer durven opwerpen als consultants die actief naar ondernemers stappen, achterhalen wat hun uitdagingen op lange termijn zijn en hiervoor potentiële oplossingen aanreiken op basis van historische analyses. Binnen het bedrijfsleven

24 E. Vaara en J.-A. Lamberg, ‘Taking historical embeddedness seriously. Three historical approaches to advance strategy process and practice research’, *Academy of Management Review* (2015) 633-657, 635.

25 In het Amerikaanse zakenblad wordt dit alseen van de ‘eight great challenges’ voor bedrijven benoemd: <https://www.forbes.com/sites/cherylsnappconner/2013/03/04/the-8-great-challenges-every-business-faces-and-how-to-master-them-all/#4f79e2b73891> (laatst geraadpleegd op 07.02.2018).

26 K. Sluyterman, *Kerende kansen. Het Nederlandse bedrijfsleven in de twintigste eeuw* (Amsterdam 2003).

wordt geschiedenis niet langer als stoffig of irrelevant beschouwd, maar steeds meer als een tool gezien om strategische beslissingen op te baseren. Zo stelde Dominic Barton, de *managing director* van consultancyfirma McKinsey & Co. in 2012 dat ‘although the context today is radically different from what it was 20, 40, or 80 years ago, we can still draw lessons from understanding how previous generations of partners confronted challenges and opportunities and responded to them.’²⁷

Voorstel 4: Richt een expertisecentrum op

In de inleiding op dit essay wees ik er reeds op dat vele initiatieven om bruggen te bouwen tussen sociaaleconomische historici en de buitenwereld vaak een *ad hoc* karakter hebben. Daarenboven ontstaan vele initiatieven hiertoe los van elkaar, zonder al te veel onderlinge afstemming. Dit heeft twee nadelen, namelijk dat zowel academici als buitenstaanders door de wildgroei aan initiatieven door de bomen het bos niet meer zien en dat er tussen de initiatiefnemers onvoldoende uitwisseling van expertise plaatsvindt omtrent hoe de sociaaleconomische geschiedenis haar maatschappelijke positie kan versterken.

Om ons vakgebied meer slagkracht te geven, is er nood aan coördinatie op Vlaams-Nederlands niveau. Daarom pleit ik voor de oprichting van een expertisecentrum dat een brugfunctie vervult tussen de sociaaleconomische geschiedkundigen verbonden aan universitaire instellingen enerzijds en externe partners anderzijds. De diverse expertisecentra voor *urban studies*, waarin vele collega’s stadshistorici participeren, kunnen hiervoor de nodige inspiratie bieden. Een voorbeeld van dergelijk centrum is het *Brussels Studies Institute* (verder: BSI) dat in 2010 werd opgericht en zich toelegt op de vele grootstedelijke uitdagingen waarop Brussel een antwoord moet formuleren. Het verenigt academici van verschillende universiteiten en doet dienst als platform waarop universitaire onderzoekers enerzijds en actoren uit de *civil society*, beleidsmakers en media anderzijds elkaar kunnen treffen en naar oplossingen zoeken voor diverse grootstedelijke problemen.²⁸

27 J. Seaman Jr. en G. Smith, ‘Your company’s history as a leadership tool’, *Harvard Business Review* (december 2012), <https://hbr.org/2012/12/your-companys-history-as-a-leadership-tool> (laatst geraadpleegd op 07.02.2018).

28 Voor meer informatie omtrent het Brussels Studies Institute, zie: <http://www.bsi-brussels.be/en/bsi/> (laatst geraadpleegd op 07.02.2018).

Instituten zoals het BSI zijn inspirerende voorbeelden waarop we een gelijkaardig expertisecentrum voor sociaaleconomische historici kunnen modelleren. Om versplintering tegen te gaan mag dergelijk centrum zich niet beperken tot één enkele universiteit, Vlaanderen of Nederland. Om voldoende maatschappelijke slagkracht te genereren en de uitwisseling van expertise te optimaliseren, meen ik dat dit centrum de volledige gemeenschap van sociaaleconomische historici verbonden aan Vlaamse én Nederlandse universitaire instellingen moet verenigen. Het Posthumusinstituut, dat inmiddels onderzoekers van vijftien Vlaams-Nederlandse universiteiten en onderzoeksinstituten verbindt, lijkt me de geknipte kandidaat om dergelijk expertisecentrum uit te bouwen.

Voor dit nieuw op te richten centrum zie ik vijf kerntaken weggelegd, met name: (1) het samenbrengen van sociaaleconomische historici enerzijds en externe actoren anderzijds, (2) ondersteuning bieden bij het uitwerken van projectaanvragen in samenwerking met niet-academische partners, (3) instaan voor de begeleiding van jonge sociaaleconomische historici die aan publiekscommunicatie willen doen of de ambitie hebben om de inzichten uit hun onderzoek om te zetten naar een adviesnota, (4) voorzien in de begeleiding van *spin-offs* en *start-ups* opgestart door sociaaleconomische historici en ten slotte (5) jonge en minder jonge sociaaleconomische historici stimuleren om hun cv te diversifiëren (i.e. een mix vinden tussen academische en niet-academische activiteiten) en daarin de nodige begeleiding voorzien. Via dergelijk expertisecentrum zullen wij, sociaaleconomische historici, de nodige professionele omkadering genieten om actief onze rol in het maatschappelijk gebeuren op te eisen.

Uitleiding: De sociaaleconomische historica/us als futuroloog of contextverschaffer?

Door in te zetten op alternatieve communicatievormen, de beroepsmobiliteit tussen professoraat en niet-academische functies te verhogen, het bedrijfsleven als partner te beschouwen en een expertisecentrum op te richten, zullen de sociaaleconomische historici anno 2027 *incontournable* zijn in het maatschappelijk debat en doorwegen op de strategische beslissingen van beleidsmakers en directies van bedrijven. We moeten ons hierbij niet wagen aan toekomstvoorspellingen op basis van historische inzichten – indien we als historici de toekomst konden voor-

spellen, dan leefden we nu zonder enige twijfel in het Aards Paradijs. In plaats daarvan moet de sociaaleconomische historica/us zich opwerpen als contextverschaffer voor de *civil society*, beleidsmakers en CEO's. Zij/hij kan dit bijvoorbeeld bereiken door de hedendaagse bezorgdheden en uitdagingen in een langetermijnperspectief te kaderen. Een andere optie is om te schetsen hoe samenlevingen vroeger reageerden op bepaalde uitdagingen, welke mechanismen zij daartoe ontwikkelden, aan te duiden wat de positieve en negatieve punten van deze mechanismen waren, en te reflecteren of en hoe we deze kunnen inzetten in de huidige maatschappelijke context.

Ons verleden is een vat vol mogelijkheden. Laten we het als inspiratiebron benutten om onze moderne samenleving vorm mee te geven.

About the author

Jelten Baguet (Ronse, 1991) studied history at Ghent University where he wrote his MA-thesis on the Imperial Ostend Company. He is currently finalizing his PhD thesis on the urban political elites in sixteenth-century Ghent. This research is taking place at the Vrije Universiteit Brussel and Ghent University, and is funded by the Research Foundation Flanders (FWO). Baguet's publications include an article about the investment behavior of Ghent's political elites on the market for public annuities (published in the *Financial History Review*) as well as a paper in *TSEG* about the relations between the Board of Directors of the Ostend Company and the Southern Low Countries' political elites. E-mail: Jelten.Baguet@vub.be

